

Motion till riksdagen

1989/90:Ub505

av Birthe Sörestedt och Jan Andersson

(båda s)

Bättre vardagsteknik för äldre

Människans önskan att kunna kompensera sig för sin bristande muskelstyrka och uthållighet var en av de ursprungliga drivkrafterna bakom de tekniska uppfinningarna. I och med industrialismens genombrott följde en tid då den tekniska sektorns egna behov av nya landvinningar kom att bli helt dominerande för teknikutvecklingen.

Produktionssamhället har nu successivt ersatts av ett service- och informationsamhälle. I detta finns tekniken inte längre enbart i industrin. Den är också ett väsentligt inslag på andra arbetsplatser, i samhället och i många hem. Kriteriet för god teknik blir åter att den skall göra livet lättare och/eller roligare för människor, inte bara för teknikfantasterna och inte bara för tonåringarna utan också för t ex de äldre. Det behövs en teknikutveckling för de många människornas olika behov.

Teknik för äldre – ett bortglömt område

Också hos de äldre finns teknik i rikligt mått. Elektricitet, varmvatten, toalett och avlopp hör till självklarheterna liksom elektrisk spis, TV, dammsugare m.m. Men någon teknikutveckling som tar sin utgångspunkt i de äldres, de anhörigas eller äldreomsorgspersonalens speciella behov förekommer nästan inte alls. Inte ens vardagstekniska problem som rör ett stort antal äldre människor har blivit lösta.

Idag kan man ju inte klara sin spis, om man är lite glömsk eller ser lite dåligt, inte öppna sin dörr, om muskelstyrkan eller synen fallerar, inte få hushållsredskap eller handarbetshjälpmedel som kompenserar enhänthet eller bristande rörlighet och styrka, inte få en radiostyrd dammsugare, så att man kan städa trots en dålig rygg, inte få ett bäcken, som man som sängliggande kvinna kan klara själv. Man kan inte ens få en TV-dosa, där allt s k onödigt (utom TV 1, TV 2, ljudet och till/från-knappen), som bara förvirrar, är borta.

Det ovan uppräknade är ingalunda tekniskt olösbart. Inte heller behöver det vara ekonomiskt olönsamt. Men det behövs en synvända och en medveten satsning för att teknikutveckling för äldre skall ta fart. Någon sådan har hittills inte gått att skönja – snarare tvärtom. Man kan t.ex. granska de senaste årens fyra utredningar, som sammantaget kan få stor betydelse för framtida äldreomsorg, hjälpmedelsverksamhet och bostadsanpassning:

- Äldreomsorg i utveckling – SOU 1987:21
- Hjälpmedelsutredningen – SOU 1989:39

- Ansvaret för äldreomsorgen – Ds 1989:27
- Forskning om äldre – rapport 89:5 från DSF och FRN

Mot. 1989/90
Ub505

Alla har totalt försummat teknikutvecklingens möjligheter för den majoritet äldre, som inte har några speciella handikapp utan bara är normalt gamla. Tekniken för äldre, anhöriga och personal hamnar utredningsmässigt mellan olika stolar och inte på någon annans bord. Detta avspeglar den klyfta, som också i vardagsarbetet finns mellan de två olika kulturer, som vården respektive tekniken representerar.

Teknik för äldre – ett område med möjligheter

Skall vi kunna klara äldreomsorgen – 90-talets kanske största utmaning – behövs ett verkligt nytänkande. De gamla blir allt fler. De äldrevårdsintresserade blir allt färre. För att få äldreomsorgsekvationen att gå ihop krävs ett stort mått av kreativitet, inte minst på det tekniska området. Det behövs också utbildningsinsatser och attitydförändringar för att skapa en ny sorts teknikglädje hos såväl brukare och anhöriga som personal – en kompetens och en användarglädje. Alla inser att äldreomsorg förvisso inte i sig handlar om teknik utan om att människor skall få stöd, hjälp och vård av andra människor. Men för att detta skall fungera krävs bl.a. att de äldre själva får chansen att klara allt det de vill klara själva och att anhöriga och personal får all möjlig hjälp så att det stimulerande i arbetet kan komma att dominera över det slitsamma.

Det är högt på tiden att vi börjar se det *tekniska områdets möjligheter* för de äldre. Samhällets möjligheter att framöver påverka teknikutvecklingen på detta område kräver bl.a. utvecklade industrikontakter och egna baskrav på teknik upphandlad av offentlig sektor. Dessutom behövs ökade resurser till FOU-verksamhet.

Förslag om samverkan mellan offentlig sektor och högskolan

Sedan 70-talet har det vuxit fram en grundmurad insikt om de tekniska högskolornas roll för Sveriges utveckling. Högskolornas samverkan med näringslivet har blivit till något positivt – inte bara med industri- eller högskoleögon utan också sett i ett vidare samhällsperspektiv.

Nu är det dags att börja fundera över vad motsvarande samverkan mellan tekniska högskolor och offentlig sektor skulle kunna medföra, t ex att teknik för resurssvaga grupper utvecklades och att hemvårdspersonal fick en förbättrad arbetsmiljö och ökad status. Vi förordar att man börjar tillföra resurser för att bygga upp ett FOU-nät för området inom svenska högskolor, inte i form av projektstöd utan som permanenta långsiktiga satsningar.

CERTEC vid LTH

Vid Tekniska Högskolan i Lund finns ett Centrum för Rehabiliteringsteknik (CERTEC), som tagit som sin målsättning att arbeta för att mänskliga behov skall möta tekniska möjligheter. Detta centrum har bl a ett pågående aktivt

utvecklingsarbete för vardagsteknik för äldre (inkluderande bl a lösningsförslag på de vardagstekniska problem som ovan beskrivits). Parallellt pågår ett mer högteknologiskt utvecklingsarbete, t ex för att analysera den framtida robotteknikens möjligheter till hemma-hos-personrobotar för dem som så önskar. Viktigt i sammanhanget är också CERTECs möjligheter att genom utbildningsinslag, examensarbeten m.m. göra blivande civilingenjörer mer medvetna om människors olika krav på fungerande teknik.

Till skillnad från kringliggande institutioner, vars tillämpade forskning är inriktad på industrins behov, saknar CERTEC med tillämpad forskning inriktad på samhällets och brukarens behov ett basfinansieringsanslag. Ett sådant anslag skulle vara av stor betydelse för att bättre kunna tillvarata de stora möjligheter till teknikutveckling som finns inom äldreomsorgen.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av stöd för CERTEC:s verksamhet inriktad på teknik för äldre.

Stockholm den 11 januari 1990

Birthe Sörestedt (s)

Jan Andersson (s)